

ein av »fí simplara slaginum« fyrri sær, er eingin andaliga mentaður maður. —

At heilsa fólki á gotuni á tann hátt, at vit taka húgvu ella hatt av hovdinum, soleiðis sum siður er í so mongum londum, kann vera nakað dýrt, tí ein hattur heldur nógv longur, tá vit ongan tíð taka hann av hovdinum, entá neyvan inni, men siðurin er vakur, og eg loyvi mær at mæla til, at vit ikki siga hann av. Eg havi tí mangan funnist at, og mangur víð mæ, tá menn, sum halda nógv um seg sjálfur og kanska lítið víðra um meg, gloyma henda vaka sið. Tað sær ikki væl út, at ein maður, sum vissiliga vil hava orð fyrri at vera mentaður, neyvan lýtir hondina um móti hatti ella húgvu, tá fólk kurteisliga heilsa honum.

Eina ferð enn: »Kurteisi kostar ongan pening«, og tann sum gloymir hetta, minkar um seg sjálfvan. — M.

Eitt lítið sindur um socialismu.

Henda grein.

sum hongur saman við mínum svari til L.-S.: »En Saga blót«, skuldi staðið í seinasta blaði, men kom av vissum orsökum ekki við. Hon kemur so nú, tí »betri er seint enn ongan tíð«. Hvat eg annars havi at siga við L.-S., kemur seinri, tað hevur jú ikki soverðan skund.

Eg havi her í blaðinum roynt at vísa mína hugsan um socialdemokrati og tey idealir, sum frá ungom aldri hava hugtikið meg. — Við meg var nú ein dagin sagt nakað soleiðis: »Eg sum tann yngri má siga við tygum, sum tann eldra, at eftir tygara orðum eru tygum ikki góður partimaður«. Á ein vissan hátt er hetta eisini rætt.

Eg havi, síðani eg fekk valrætt, verið á vali innanfyri tann flokk, sum eg havi kent meg mest knýttan til, sjálfstýrisflokkinn innitil eg, tá ein socialdemokratiskur flokkur setti fram sína stevnuváru og sínar kandidatar til fólka- og lótingsval, gav hesum monnum mína atkvøðu. — Í blaðinum havi eg arbeitt og vil eg verða við at arbeiða fyrri tí socialdemokratisku hugsanini, og eg loyvi mær at siga einaferð enn, at einaferð vilja eisini allir vit Føroyingar flokka okkum um hesa hugsan og hesi idealir. — Og eina ferð enn: Vit áttu at verið so klókir og so loyvalir, at vit sendu ein socialdemokrat við á danatungu í samráðast við sínar partafelagar í tí danska ríkisstýrinum um olli viðurskipti okkara, tí tað — tykist mær — má vera einasti máti at fáa ynski okkara fram. Eitt socialdemokratisk ríkisstýri kann ikki venda tað dula oyra til tær umsóknir og tey ynski, sum eitt fólk, ið stýrðir hetta stýri, setur fram. Men, sigi eg, ger tað hetta og einki vil gera fyrri okkum, má ein ivast og

spyrja, um ikki eins trúgv uppá, hesar menn og alla teirra talu var annað enn eitt mistak, var eitt »fata morgana«. —

Eg havi allan tíð sagt og skrivað, at eg krevji av mínum partamonnum, at teirra orð skulu vera meiri enn leys tala, sum hongur í leysari luft; teir skulu niður á jørð og í úrtøkum vísa hvat teir vilja. — Ganga teir ikki við til hetta, eri eg ikki teirra partamaður. Og, lat meg siga tað eina ferð enn, skuldi tað sýnt seg, at ein socialdemokratiskur ministari, ella eitt ministerium, stillaði seg avvísandi móti sínum partamanni, sum bar ynski fram frá tí fólki, sum hevði valt hann, so vildi eg sagt teinum, at frá teirri stund var eg ikki teirra partamaður, tí teir høvdu svikið teirra idealir og teirra veljarar. Men eg var líka fult socialdemokratiskur, tí eg havi lært og sæð, at tað er sakina og ikki menninar vit eiga at trúgva uppá.

Tó hetta er ikki enn víst í royndum her á landi.

H. M. Jacobsen.

Blaðstjóri »Føroya Social-Demokrat«.

Landshandil.

A ymiskum fundum framman undan seinasta vali forði harra Kallsøy fram sum agitator fyrri sínum kandidaturi, at fleiri menn, sum høvdu latið skip byggja, høvdu mist skipini aftur; tí skipini tey fyrstu árin høvdu givið undirskot og menninir ikki vóru so mikið peningastærkir, at teir kundu tola tapid og samstundis rinda tað lán, teir høvdu tikið. Eg spurdi harra Kallsøy, hvussu hann ætlaði at byrgja fyrri hesum ólagi; men tíverri fekk eg einki svar frá harra Kallsøy. Nú er tað so, at eg í trí ár havi gingið í skúla saman við harra Kallsøy, so eg kenni hann væl, og veit, at harra Kallsøy er ein klókur maður. So stalt má eg ganga út frá, at harra Kallsøy dugdi at svara; men hann vildi ikki.

Spuruingurin er nú tann, hví harra Kallsøy ikki vildi svara.

Allir føroyingar mega harma teir menn, sum hava keypt skip og mist tey aftur vegna peningastrot; tí ræður um at kanna eftir orsökini til hetta ólag. Harnest má kannast eftir, um henda orsök ikki hann ruddast burtur, so at ikki fleiri menn koma fyrri sama óhapp. Er tað systemið — t. v. s. tað privatkapitalistiska systemið — sum er orsök í hesum óskili, so má systemið broytast. — Latum okkum kanna eftir, um tað man vera soleiðis. Tað sæst best av tí virkliga lívinum, av teim royndum, ið gjørðar eru. Latum okkum siggja, hvussuleiðis tað hevur gingið ymiskum av teim monnum, ið keypt hava skip. Eg skal taka til domis ein mann, sum kanska átti tógu túsund krónur og lat sær byggja skip, ið kosta 120 tús. krónur. Státslánið er fyra fimtipartar ella 100 tús. krónur. Við státsláni og ollum sínum peningi rúkkur endarnir so dánt saman; men tá var einki eftir fyrri útgerðina. Hvar skal ein slíkur maður fara? Hæddi uppskot javnaðarmanna verið viðtikið á tingi, so høvdu vit landshandil við salti, kóli, olju og lílikum, t. v. s., ollum, ið forlást til skipsútgerð. Í staðin fyrri at fáa útgerðina gjøgnum landshandil, má skipseigarin fara til

ein ella annan keypmann og biðja hann hjálpa sær at fáa skipið út. Hvussu henda »hjálpin« er, vita allir menn. Tá ið upp verður gjørt um heystið, er einki til skipseigarin; tí annaðhvørt er tað undirskot ella stendur á jøvnum, t. v. s., at einki er til eventuel óhapp t. d. útgið fyrri ábót, ið voldist av, at skipið er illa farið av illveðri o. s. fr., einki er fyrri bedingsrokningar, einki er fyrri rentur og avdrátt av láni o. s. fr. — o. s. fr.

Endin má verða tann, at skipseigarin spælir av við skipið. Hvar hevur vinningin av hesum skipi? kann ein kanska spyrja. Tað er ringt at svara uppá; tí minsti parturin av hesum peningi fellur niður í Føroyum. Tað er sjargyligt, men salt, at tað at keypmenn selja vørur og annað dýrt til hann, ið nýtir tær, so verða keypmenninir líka sá fátækir. Tað er sama sagan sum um tær sjeir raku kýmur, sum ótu tær feitu, og tað vórðu líka rak. Systemið — tað privatkapitalistiska — er tann størsta rakkúgv, ið slúkar allar tær feitu.

Elia rættari sagt orsökini til, at tær sjeir rakkýrnar ikki finna av teim sjei feitu, sum tær hava etið, er tann, at eitt annað rakkýrnar, og tí verða tær líka rak. Tað privatkapitalistiska systemið ið tað størsta rakkýrnir, ið finnist her á fólki, tað fyllist aldrin, og aldrin finnar tað. Hetta veit harra Kallsøy, og tí svaraði hann ikki, tá eg setti spurningarnar fram fyrri hann á veljarafundi; tí sum hr. P. M. Dam skrivaði nú um dagin: Sjálfstýrispolitikkur er ein sensatións politikkur. Sjálfstýrismenn royna allíð at gera ein elefant burtur úr eini flugu; men verða teir spurdir um, hvadani elefanturin er komin, so svara teir ikki. — Nógvir eru mátarir at nýta í valdið men latum okkum nú — í fríðlíðum — tala sakliga um hetta týðningarmikla mál; tí tað er ikki gamansleikur, at ein maður fyrri og annan eftir fer av húsinum orsakað av tí privatkapitalistiska systeminum.

Vit vita olli, at teir privata millumhandlarnir eru nógvir og teir týrta eftir peningi — eftir vinningi. Og orðatakið sigur at allir loypa á góðin, har hann er lægstur. »Stóðu vit saman Føroyingasynir sterkir, kundu vit útínt mangt eitt roysnisverk-ið«. Stóðu vit allir Føroyingar sum ein maður, og tað kunna vit einans gera, tá allir ganga javnaðarleiðina, so kundu út-lendskir millumhandlarnir ikki mersogið okkum, sum teir nú mersogið keypmenn okkara. Einstaklingurin er máttleysur, tí teir standa hvor í sær. Tann einstaki keypmannurin stendur einsamallur og tessvegna máttleysur, og tí verður lopið á hann Teir útendiskum millumhandlarnir siggja, hvar ið garðurin er lægstur, og har loypa teir á.

Skulu vit Føroyingar verja land okkara móti útendiskum garðbrótarum, tá mega vit gera ein sterkan garð um land okkara, og hann gera vit best, tá einhvor føroyingur stendur sum ein steinur í tí føroyska manngarðinum. Vit mega standa sum ein órokklugur múrur móti útendiskum privatkapitalismum, sum vilja mersogið okkum, men slíkt áttina vit ikki so leingi, sum vit fara hvor sína leið, soleingi sum privatkapitalisman ræður her á landi. Systemið má broytast, tað siggja ymiskir afturhaldsmenn — hr. Kallsøy er ein teirra — tí svara teir ikki tá tala snúgvur seg

inn á tað eyma punktið. Tí, so ótrúligt tað enn kann tykjast, so er sannleikin tann, at afturhaldsmenn royna at verja tað privatkapitalistiska systemið, tað at teir siggja hvussu rottið tað er.

Á einum politiskum fundi segði harra Kallsøy, at hann kundi hugsað sær til at stovna landshandil við ymiskum vörum sum t. d. salti, kóli, olju o. s. fr. — so stalt spyrji eg hr. Kallsøy um orð hansara hesum máli viðvíkjandi vóru valspik ella ley standa framvegis fost?

Er tað so, at harra Kallsøy vil verða við at stovna landshandil, so vóni eg, at hr. Kallsøy melder seg út úr tí flokki sum hann nú stendur innanfyri; tí ikki her tað til hjá monnum sum eru javnaðarhugsandi at standa innan fyrri ein flokk, sum vil andrógva ta leið, sum javnaðarmenn vilja ganga.

Annars er tað logið, at sjálfstýrismenn vilja andrógva javnaðarleiðini; tí teir mega eina ferð siga okkum, hvadani peningurin skal koma frá at stjórna Føroyalandi fyrri, tá teirra ætlan er gjøgnumford. »Í Føroyum skulu Føroyingar ráða«, siga sjálfstýrismenn. Eru hesi orð annað en ósing — og tó orð — so mega sjálfstýrismenn svára mær á henda spurning: Vilja tit taka inntøkuna gjøgnum landshandil? ella gjøgnum toll? ella meina tit, at tann danski staturin skal rinda — »betala« — pening til tann sjálfstýrda — »sjálfhjarna« — føroyska statin? Tá sjálfstýrismenn hava svarað henda spurning, kunna vit javnaðarmenn tingast við sjálfstýrismenn bæði um eitt og annað.

J. H. Danbjørg.

Mindets Blade.

Hin navnframi danski hovundurin Harald Bergstedt hevur skrivað hesa víðismiklu grein, sum er sera áhugaverd sum alt, Harald Bergstedt skrivur. Hann nevnr hana »Mindets Blade«.

Í hesi grein vísir Bergstedt, at verðin — menniskjan — er gingin fram eftir móti eini aðrari áskoðan enn ta gomlu, burtur frá tí stóðu, sum rovdjórið hevur, tað sum sort fyrri foling pínslar veiði sína til deyða. — Rovdjórið er ikki ónt, tað gleðir seg ikki við at siggja eitt annað djór líða pínu, tað eigur bara onga kenstu, sum talar at her.

Eins og rovdjórið var menniskjan í olditíðini, og soleiðis er hitt »primitiva« menniskjað — og soleiðis er menniskjan, tá hitt upprunaliga »instinktið« sleppur leyst, í kríggj, á djóra-veiði o. s. v. — »la bête humaine«.

Historien er en stor blodig Bog at blade igennem. Der er en nyttig Dukkert at hente for alle, der har Tilbøjelighed for Glansbilleder. Historiens Tale er saa sandt ikke Glansbilleder. Men samtidig er der ogsaa Haab og Trøst at hente for den Slægt, der sidder midt i Ulykker og Trængsler. Thi ved at stirre ned i Fortidens dybe Panorama, faar vi først Beviset for, at der op gennem Slægtens Liv — fra dens fjerne Barndom og til nu gaar en stigende Udvikling af Erfaring — bitter og dyrebøbt Erfaring ganske vist, men alligevel en Erfaring, der har virket mægtigt omformende paa Slægtens Sind.

Beviserne er ikke til at tage fejl af.

I 1899 ved Krapina i Kroatien udgravede man i Ly af en Klippe en gammel Boplads af Neandertalere, vore halvt aabaglige Forfædre fra Istiden. Der var 10—12 Kranier, 11 Kæbestykker, 144 løse Tænder og talrige Knokkelstykker. Adskillige af Knoklerne var spaltet for Mavens Skyld. Vore kære Forfædre har været Menneskeædere, og de har taget saa nogtern og uerbodigt paa Spisningen af deres nedlagte Medmennesker, saa de endogaa har villet haft det sode med inde i Laarhene. Det er lidt kompromitterende at opdage den Slags om sine ærverdige Stamfedre, men de behøver jo ikke at have været grusomme i og for sig. De har blot set paa hinanden med lidt slovere Blikke, end vi nu gør.

Samme mærkelige slove Lige-gyldighed over for Fjenderne, træffer vi i de udgravede Basrelieffer fra Assyriens og Babylonens udgravede Kongepaladser. Der er nu gaaet et Hundred Tusind Aar. Menneskeæderiet er ophørt, men her sidder den store Konge paa sin Tronstol, mens hans Tjenere stabler Fjendernes afhuggede Hoveder op i smaa Pyramider foran ham, og et Par andre langskæggede Tjenere fryder hans Majestet med at flaa hele Huden levende løs af sin knælende Fanger.

Var dette Grusomhed? Mon ikke snarere Slovhed — Stupiditet? Vi ved jo nemlig om de samme store Konger, at de var mægtig religiøse, og dyrkede deres overste Gud med baade Templer, Salmer — baade Takkesalmer og Bodssalmer — og Ofringer, blodige Ofringer af Dyr. Disse Storkonger har sikkert set paa Fangerens Flaaming med samme dyriske ligegyldige Blikke, som Katten paa Musen.

Næstefølelsen var endnu ikke vaagnet i Menneskesindet. Vi ser den samme slove lagtagelse af andres Ve og Vel for Eks. hos den ægyptiske Vismand Devaf (2000 Aar for Kristus) han loypriser Skriversens Embædsgerning og mæler til fornøjelig Kontrast Bondens Elendighed:

»Ormen har taget den ene Halvdal af Bondens Høst og Flodhesten den anden, der har været mange Mus paa Markerne, Græshopperne er faldet ned, Kvæget har ædt, og Spurvene har stjaalet. O Elendighed for Landmanden. Hvad der endnu var tilbage paa Loen, har Tyvene taget. Da lander Skrivenen paa Bredden, for at indkræve Høsten. Hans Ledsager bærer Stokke, og Neger-slaverne bærer Palmevidjer, de siger: Giv Kornet! — Der er intet! — Da slaar de ham, strakt paa laugs og bundet. De kaster ham i Vandet, og han synker paa Hovedet til Bunds. Hans Kone bliver taget foran ham og hans Børn bliver henket. Hans Naboer iler flygtende bort for at redde deres Korne«.

Man skal lede længe efter en mere hjertelos og fariseisk Anskuen af andres Nød. Næstebe-grebet eksisterer faktisk ikke endnu. Det samme kan følges et Tusind Aar senere hos selve Kong David (1. Krønn. Bog 20:2). Da David havde slaet Joab, tog han deres Konges Krone fra hans Hoved og fandt, at dens Vægt var et Centner Guld, og der var kostbare Stene i den. Den tog han paa Hovedet og bortførte et saare stort Bytte af Staden. Men Indbyg-

(Fortsættes paa 4. Side.)